

Funkcionalistická vodárenská věž a rozhledna v Kolíně

Pavla Bukačová

Dnes již vodárensky nevyužívaný funkcionalistický věžový vodojem vybudovaný v éře první republiky je jednou z hlavních dominant Kolína. Díky rovinaté krajině jej nelze při příjezdu do města od Prahy přehlédnout.

Výstavba vodojemu

Vodojem o kapacitě 450 m³ a výšce 45 metrů byl postaven v letech 1928–1930 během rekonstrukce a rozšíření městského vodovodu. Součástí projektu bylo kromě celkové rekonstrukce stávajícího vodovodu také založení nových studní západně od města, vybudování přečerpávací stanice, a především výstavba nového věžového vodojemu v lokalitě zvané Na Čakanu. Autorem původního projektu byl významný český hydrotechnik, profesor a rektor ČVUT v Praze Jan Vladimír Hráský, který také navrhl první podobu vodojemu.

Rozhledna Kolín na jaře. Foto: Roman Šulc

V průběhu realizace projektu však nastaly zásadní úpravy dle návrhu významného českého architekta Františka Jandy. Ten doporučil upustit od kulového tvaru vodojemu, navrhovaného J. V. Hráským, a navrhl vlastní podobu objektu. Na rozdíl od mnoha jiných vodárenských věží autoři této počítali od samého počátku s jejím využitím pro turistické a rekreační účely. Třešňovým sadem, který věž obklopoval, vedla cesta k širokému schodišti, po němž návštěvníci vystoupali na rondel. Přímo pro-

ti schodišti se nacházela malá elegantní kašna. Rondel byl lemován sloupy, které nesly vyhlídkový ochoz v prvním patře, a objekt tak připomínal lázeňský areál. Na ochoz byl z rondelu přístup po dvojitým šroubovitým schodišti. Z těla vodárenské věže vystupovaly v přízemním rondelu i na ochozu elegantní lavičky. Vodojem byl částečně vystavěn z režného cihlového zdiva – ze strany architekta F. Jandy jde o jakousi poctu jeho učiteli Janu Kotěrovi, který režné zdivo miloval.

První voda byla z nového vodojemu do vodovodní sítě vpuštěna ve čtvrtek 7. srpna 1930. Ve městě tak bylo na dlouhou dobu vyřešeno zásobování kvalitní pitnou vodou. Celková kolaudace rozšířeného městského vodovodu se uskutečnila na jaře 1933.

Architekt František Janda

Architekt František Janda byl žákem jednoho z nejvýznamnějších českých architektů Jana Kotěry. Jméno si získal zejména návrhem regulačního plánu Poděbrad, podle kterého se následně po roce 1912 realizovaly mnohé stavby v těchto lázních. Je s podivem, že regulačního plánu se z velké části držely i komunistické úřady, které do hlavní osy lázeňského parku vedoucího až k poděbradskému nádraží téměř nezasáhly. Sám architekt

Dobová fotografie spodní části vodojemu (30. léta 20. století, zdroj: Státní okresní archiv Kolín)

uskutečnil v Poděbradech výstavbu letní a zimní kolonády, několika lázeňských pavilonů či vily Amálka. F. Janda navrhl i řadu veřejných budov škol, úřadů, spořitelny a právě také několik vodárenských věží, z nichž kolínská a poděbradská jsou považovány za nejzdařilejší. Podepsán je i pod vodojem v Pečkách, Jaroměři či Bělé pod Bezdězem.

Kolínská vodárna po druhé světové válce

Osud vodojemu po druhé světové válce se podobá osudu, který stihl mnoho technických památek v Česku, v tomto případě je to však příběh se šťastným koncem. Ve zkratce jej lze popsat několika slovy: nedostatečná kapacita vodojemu vzhledem k rychlému rozvoji lokality, následná nepotřebnost, chátrání, po sametové revoluci neprovedená privatizace, další chátrání a konečně zázračná záchrana.

Rozvoj průmyslu a nárůst počtu obyvatel v Kolíně během komunistické éry znamenaly potřebu výrazného rozšíření vodovodní sítě. Jižně od Kolína byly vystavěny nové zemní vodojemy výrazně vyšší kapacity a věžový vodojem přestal v roce 1977 sloužit svému účelu. Starý vodojem postupně chátral, věž byla opuštěná, zdevastovaná a veřejnosti nepřístupná. Její spodní část sloužila jako skládka, horní část naopak jako gigantický hoblubník. Po roce 1989 vodojem několikrát změnil majitele. Kolín projevil zájem tuto stavbu, která je jedním z městských symbolů, zachránit. Po dlouhých jednáních se městu podařilo v roce 2005 objekt získat do svého majetku a byly provedeny základní záchranné práce. Od roku 2010 je stavba chráněna jako nemovitá kulturní památka zapsaná v Ústředním seznamu kulturních památek České republiky.

V červenci 2012 začaly na vodojemu záchranné práce. Dělníci opravili ochoz, plášť a schodiště. V letech 2014–2015 město provedlo kompletní rekonstrukci, která rozvinula původní ideu autorů, tedy využití vodojemu pro turistické a rekreační účely. Vodárenská věž byla otevřena veřejnosti v září 2015 jako

rozhledna s malým informačním centrem. V horní části průchozího tubusu vodní nádrže je multimediální projekce, simulující proudící vodu a v nejvyšším patře 36 metrů nad terénem je vyhlídka na Kolín a okolí. Všechna okna jsou doplněna popisy viditelných míst v daném směru a vybavena obrazovkou s video-prezentací o pozoruhodnostech v okolí. Při dobré viditelnosti lze spatřit i Krkonoše. Vnitřní expozice, laděná do stylu 30. let 20. století, činí z kolínské vodárny neobyčejné místo, a nejen pouhou rozhlednu. Je to výjimečný turistický cíl, který by rozhodně neměl nikdo minout. Vodojem lze navštívit i v zimním období.

Zdroje

1. Rozhledna vodárna – Historie a rekonstrukce. Online: www.kolinzije.cz. 2024. Dostupné na: www.kolinzije.cz/assets/File.ashx?id_org=101562&id_dokumenty=1399.
2. Vodojem (rozhledna). Online: www.cestyapamatky.cz. 2024. Dostupné z: www.cestyapamatky.cz/kolinsko/kolin/vodojem-rozhledna.

*Pavla Bukačová
Energie AG Kolín a. s.*

